

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พิษณุโลก เขต 3

**The Guidelines for Characteristics Development of Visionary Leadership
for School Administrators under the Phitsanulok Primary
Educational Service Area Office 3**

นฤเบศร์ เจริญศรี, ชะเริงพจน์ พัดจันทร์หอม,
นุชนาถ ชัยพันธ์ และ สธิรพร ชาวัฒน์ชัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร

**Naruebet Charoensri, Charoengphot Phatchanhom,
Nuchanat Chaiphon and Sathiraporn Chaowachai**
Naresuan University, Thailand
Corresponding Author, Email: Naruebetc66@nu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา การศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 310 คน และ 2) การหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากการนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาหาแนวทางโดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดนโยบายและการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จำนวน 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การสร้างวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา การเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดซึ่งได้เสนอแนวทางในการพัฒนา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย โดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษา โซเชียลมีเดีย (เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, อินสตาแกรม)

* วันที่รับบทความ: 26 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 15 เมษายน 2567; วันตอบรับบทความ: 18 เมษายน 2567

และเว็บไซต์ที่สามารถเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่วิสัยทัศน์และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวิดีโอและเนื้อหาที่มีเดีย โดยการผลิตวิดีโอหรือเนื้อหาที่มีเดียที่น่าสนใจ สามารถช่วยการเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์; คุณลักษณะ; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the characteristics of visionary leadership for school administrators, and 2) to study the guidelines for characteristics development of visionary leadership for school administrators. This research was separated into 2 steps: 1) A study on the characteristics of visionary leadership for school administrators, the research instrument was a questionnaire. The research sample group consisted of 310 persons, including school administrators, educational supervisors, and teachers under the Phitsanulok primary educational service area office 3 ; and 2) A study on the guidelines for characteristics development of visionary leadership for school administrators was conducted using the study results from step 1 to find the guidelines by using the research instrument through interviews with 3 experts in policy setting and visionary leadership development for schools.

The research results found that: 1) The overall results of a study on the characteristics of visionary leadership for school administrators were at a high level. When each aspect was considered, it was found that the highest average aspects were vision formulation, vision implementation, being a good role model, and vision sharing, respectively. 2) The guidelines for characteristics development of visionary leadership for school administrators, the lowest average aspect was vision sharing. The proposed development guidelines were that school administrators should use digital media and social media by using online platforms such as educational institution websites, social media (e.g. Facebook, Twitter, Instagram), and weblogs, which could be powerful channels for sharing vision and engaging the community; and school administrators should produce interesting videos and multimedia content that could effectively share vision and reach a wide range of target groups.

Keywords: Visionary Leadership; Characteristics; School Administrators

บทนำ

ผู้นำมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการขับเคลื่อนหน่วยงานหรือองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยใช้ภาวะผู้นำ เป็นกุญแจสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจให้กับทีมงาน ความสำเร็จขององค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่กระบวนการ วัฒนธรรม วิสัยทัศน์ เทคนิค หรือการจัดการแบบวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับ บทบาทของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการกำหนดอนาคตของตนเองได้อีกด้วย Tichy & Cohen (1997, อ้างถึงใน จันทกานต์ ต้นเจริญพานิช และนิตยา เงินประเสริฐศรี 2550 : 82 - 83) สอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557 : 13) ที่กล่าวว่า นักบริหารที่ดีมักจะมีคุณสมบัติและลักษณะของผู้นำอยู่ด้วยเสมอ

ดังนั้น ผู้นำเป็นหลักสำคัญยิ่งต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและคุณลักษณะของผู้นำย่อมมีผลสะท้อนต่อวิธีปฏิบัติงานของทีมงานและส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม (นภวรรณ คณานุกรักษ์, 2552 : 138) ดังนั้น ผู้นำทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การยุคการแข่งขัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความสำคัญที่สาคัญคือวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการกำหนด วิสัยทัศน์

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นกุญแจสำคัญในการนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นภาวะผู้นำแนวใหม่ที่ถูกพัฒนาจากแนวคิดของภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพหรือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transactional leadership) ซึ่งจะกว้างครอบคลุมแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงบารมี (Charismatic leadership) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ (Visionary leadership) รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงวัฒนธรรม (Cultural leadership) ญัฐวุฒิ เตมียสุรธรณ (2550 : 11) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือกระบวนการที่เป็นพลวัตมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การสร้างภาพลักษณ์ เป็นภาพที่พึงประสงค์ในอนาคตขององค์กรนั้นคือวิสัยทัศน์ 2) มีความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วม (Share vision) 3) การสร้างอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ตาม (Empowered) เพื่อให้สมาชิกสามารถนำวิสัยทัศน์ร่วมสู่การปฏิบัติให้เป็นจริงองค์ประกอบ นอกจากนี้ Westley (1989 : 13 - 17) สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติได้กำหนดองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ได้ 5 องค์ประกอบประกอบ ได้แก่ 1) สร้างวิสัยทัศน์ (Envision) 2) สร้างฝันให้เป็นจริง (Enable) 3) สร้างโอกาสและให้อำนาจแก่ผู้ปฏิบัติ (Empowerment) 4) สร้างพลัง (Energizer) 5) สร้างจริยธรรม (Ethic) (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2553 : 45) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี (นิกัญชลาล ลั่นเหลือ, 2554 : 61) ดังนั้น การมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เป็นสิ่งสำคัญในการนำพาและพัฒนาองค์กร โดยมีบทบาทหลักในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ ส่งเสริมการพัฒนาส่วนบุคคลของผู้บริหาร และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544 : 24) การที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประถมศึกษา มีผู้นำที่ดีก็จะส่งผลในทิศทางที่ดีต่อการแก้ปัญหา ขององค์กรที่มีอยู่มากมาย ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะภาวะผู้นำจะส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดทิศทาง การพัฒนาขององค์กร (สมบัติ บุญเลี้ยง, 2555 : 97 - 104) การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า มีปัญหาหลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน ขององค์กรนี้ ซึ่งรวมถึงความขาดแคลนในด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่สำคัญสำหรับการพัฒนาแผนการเรียนรู้ ระบบการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้การทำงาน ของสถานศึกษาไม่ได้ผลตามที่ควร การบริหารจัดการที่ไม่มีวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นจากผู้บริหารทำให้สถานศึกษาพังทลายไปในด้านต่าง ๆ นอกจากนี้การคัดเลือกและแต่งตั้งครูที่ไม่มีคุณภาพเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ของการศึกษา ระบบการคัดเลือกครูที่ไม่มีเส้นสายและไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษาทำให้เกิดปัญหาใน

การสอนและเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและปัญหาทางสังคมทำให้การจัดการศึกษายากลำบากมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องมีการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งมั่นจากผู้บริหาร รวมทั้งมีการปรับปรุงระบบการคัดเลือกและแต่งตั้งบุคลากรที่มีคุณภาพเข้าสู่สถานศึกษาเพื่อเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเสมอภาคในทุกระดับที่สำคัญ

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพการจัดการศึกษา และได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เนื่องจากการสร้างผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นได้ การพัฒนาผู้นำให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการองค์การการศึกษาอย่างเป็นประสิทธิผลจะส่งผลต่อคุณภาพของการศึกษาที่มีมาตรฐานสากลและสามารถตอบสนองความต้องการของชาติได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสามารถในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้ผู้นำสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระบบการศึกษาที่สามารถทำให้การศึกษาที่มีคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานสากลและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ ที่มีระบบการศึกษาที่ดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มีวิธีวิจัยและขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 จำนวน 1,529 คน ที่ปฏิบัติงานปีการศึกษา 2566

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 310 คน ที่ปฏิบัติงานปีการศึกษา 2566 ใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน สมฤดี ชมภูแดง, 2560 และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 ถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน รวม 20 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามได้ตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ปรากฏว่าได้ค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป และหาค่าความเชื่อมั่น 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์จากครูในสถานศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในการตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและบางส่วนผ่านหนังสือเวียนออนไลน์ ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จำนวน 310 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentile)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดลำดับคะแนนและนำข้อที่มีคะแนนน้อยสุดของแต่ละด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา มีผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure or Guided Interviews) โดยนำข้อมูลเรื่องภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามาเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา และประเด็นรายชื่อของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ติดต่อนัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาจัดทำกับข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.45$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก การสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.43, S.D. = 0.51$) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.46$) การเป็นแบบอย่างที่ดี ($\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.47$) และด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.63$) ตามลำดับ

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์		แปลผล	อันดับ
		n = 310			
		\bar{X}	S.D.		
1.	การสร้างวิสัยทัศน์	4.43	0.51	มาก	1
2.	การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	4.32	0.46	มาก	2
3.	การเผยแพร่วิสัยทัศน์	4.17	0.63	มาก	4
4.	การเป็นแบบอย่างที่ดี	4.21	0.47	มาก	3
รวม		4.28	0.45	มาก	

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ใน การบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
1. การสร้างวิสัยทัศน์ (ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัด กิจกรรมสัมมนา แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น หรือจัดประชุม เชิงปฏิบัติการที่ส่งเสริมการ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ เกี่ยวข้องกับการคิดนอก กรอบในการทำงาน)	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสัมมนาหรือการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น กระตุ้นการคิดสร้างสรรค์และแบ่งปันวิสัยทัศน์ มีวิทยากรที่ หลากหลายและมีประสบการณ์สามารถเปิดมุมมองใหม่ ๆ ให้กับผู้บริหาร 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้จากสถานการณ์จริงและกรณีศึกษา การนำเสนอกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือไม่สำเร็จจากสถานศึกษาอื่นๆ ช่วยให้ผู้บริหารได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (ผู้บริหารสถานศึกษาให้การ สนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เพื่อการบริหารงานตาม	1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือพัฒนาการ จัดการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ 2. ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริม สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ในการจัดการ เรียนการสอนให้กับบุคลากรให้สถานศึกษาอย่างเหมาะสม

ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
แผนงาน โครงการ และกิจกรรม)	
2. การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถใช้สื่อเพื่อสื่อสารวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา)	<p>1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย โดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษา โซเชียลมีเดีย (เช่น Facebook, Twitter, Instagram) และเว็บล็อกสามารถเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่วิสัยทัศน์และสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน</p> <p>2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวิดีโอและเนื้อหาหมัลติมีเดีย โดยการผลิตวิดีโอหรือเนื้อหาหมัลติมีเดียที่น่าสนใจสามารถช่วยในการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย</p>
4. การเป็นแบบอย่างที่ดี (ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตลอดจนได้เอาใจใส่ครูและบุคลากรของสถานศึกษา)	<p>1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้เป้าหมายเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงานโดยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในทางที่ดีได้อย่างถูกต้องยกย่อง ชมเชยเพื่อนร่วมงานให้เกียรติรับฟังความคิดเห็นเพื่อนร่วมงาน</p>

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำแบบร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก จากการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 มี 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มี 5 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สามารถขับเคลื่อนและ

พัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นได้ ผ่านการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญต่อระบบการศึกษา อันจะนำไปสู่มาตรฐานการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชาติและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การเสริมสร้างความมั่นใจและความสามารถในการบริหารจัดการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยังส่งผลให้สภาพแวดล้อมที่ทำงานมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก (2562 : 158) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ 2) ประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ด้านคุณภาพบัณฑิต ด้านบริการวิชาการแก่สังคมและด้านงานวิจัยสร้างสรรค์ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความมีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีค่าสัมพันธ์ในแต่ละด้านของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือการเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X3) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย (Y) ในระดับสูง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของ ผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่ม โรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและราย ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับ กฤติยาภรณ์ นาชัย (2560 : 80) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพนัสนิคม 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก รักเกียรติ หงส์ทอง และธนพงษ์ อุดมทรัพย์ (2559 : 172) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในบริบทการนำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เน้นการสร้างความร่วมมือและเพิ่มอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงในองค์การ ผู้นำประเภทนี้สามารถทำให้ผู้สนับสนุนเห็นด้วยกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์การนำเปลี่ยนแปลง โดยสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าและกำหนดแนวทางการเปลี่ยนแปลงได้ในทุกระดับขององค์กร นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถสื่อสารยุทธศาสตร์ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจ มีความเห็นและการปฏิบัติงานที่ตรงกัน การกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้สมาชิกมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ รวมถึงการสร้างช่องทางที่หลากหลายให้สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นและส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ การนำการเปลี่ยนแปลงเป็น

หน้าที่สำคัญและท้าทายของผู้นำ เพราะต้องเผชิญกับการต่อต้านจากสมาชิกที่อาจเสียผลประโยชน์ สร้างอุปสรรคในกระบวนการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า การเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความจำเป็นในการสื่อสารและการกระจายวิสัยทัศน์ให้ชัดเจน ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนและพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้ช่องทางสื่อหลากหลายและการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการเข้าถึงและการยอมรับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน การดำเนินการเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างการบริหารจัดการและการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ Zaccaro and Banks เรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ พบว่า พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความเป็นผู้นำเชิงวิสัยทัศน์นั้นประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และการสื่อสารให้ผู้อื่นทราบด้วยคำพูดและการกระทำ เพื่อให้เห็นภาพในผลสำเร็จที่ต้องการผู้นำจะสร้างความไว้วางใจ และให้ความสำคัญกับผู้อื่นมากกว่าตนเอง ซึ่งสามารถแยกเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ที่สำคัญ ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การสร้างความไว้วางใจ และการให้ความสำคัญกับผู้อื่น (Zaccaro, S. J. and Banks, D, 2004) สอดคล้องกับกฤษฎิยาภรณ์ นาชัย (2560 : 108) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสิงห์คำ ยอดปานนท์ (2562 : 26) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จากการวิจัยพบวาระดับภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ควรนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ควรนำผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ไปออกแบบแนวทางการพัฒนาและการนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในตำแหน่งอื่น
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในรูปแบบอื่นที่หลากหลายยิ่งขึ้น
- 2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำในเชิงระบบควบคู่กับโมเดลการพัฒนาภาวะผู้นำที่เน้นนำเสนอวิธีการฝึกอบรมและพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กฤติยาภรณ์ นาชัย. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนพนสนนิคม 2 ลังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทกานต์ ต้นเจริญพานิช และ นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2550). *ทิศทางการพัฒนาภาวะผู้นำภาครัฐของไทยในคริสต์ศตวรรษที่ 21*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 33 (1), 82-90.
- ณัฐวุฒิ เตมียสุวรรณ. (2550). *ปัจจัยบางประการส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตัวแทนบริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. นนทบุรี: ติรณสาร 13.
- นภวรรณ คณานุรักษ์. (2552). *ภาวะผู้นำเพื่อองค์กรที่มีประสิทธิภาพ*. *วารสารวิชาการ*. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 29 (4) 136-146.
- นิกัญชลา ลั่นเหลือ. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รักเกียรติ หงส์ทอง และ ธนพงษ์ อุดมทรัพย์. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ในบริบทการนำการเปลี่ยนแปลง*. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*. 18 (2), 74-75.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2553). *กรณีศึกษา: ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: เรดเฟิร์นครีเอชั่น.
- สมบัติ บุญเลี้ยง (2555). *ภาวะผู้นำผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. *วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 29 (2), 97-112.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. (2566). *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2566. แหล่งที่มา: <https://www.phitsanulok3.go.th/>.

- สิงห์คำ ยอดปานนท์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สุพรรณณี บุญหนัก. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับความสำเร็จของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 16 (74), 191-204.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement. 30 (3), 607-610.